»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву »Бранка« у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«:
За Угарску: Србију, Црну Гору и друге стране државе

на годину	К 34·—	46·— дин.
на по године	К 17·—	23·— „
на четврт »	К 8·50	11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Бранка“, налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 152. У Новом Саду, у среду 15. (28.) јула 1909. Година XXV.

Хоће да соли памет српскоме народу.

Оно, што у овдашњем радикалском листу у читаву низу чланака пише радикалски вођа о Србима и Хрватима, тако је нешто перфидно, тако нешто подмукло на штету Срба и Хрвата, да сваки родољубив Србин или Хрват такво писање, баш у данашњем по укупни нам народ у Хрватској критичном, врло опасном времену, мора са највећом индигнацијом, са највећим огорчењем осудити.

А та тема, што се износи тако перфидно, то је питање: јесмо ли ми Срби и Хрвати један народ или управо, као што гласи та перфидност: да ми Срби треба да смо на чисто с тим: „како се зовемо“, као да ми Срби не знамо, како се зовемо и да треба тек да добијемо о том какву поуку! Па и Хрвати да не знају, како да се зову, јер чим и једни и други признаду, да су један народ, онда таки настаје збрка појмова па ни Срби ни Хрвати не знају, како да се зову! О, да лепе логике!

Ово није већ булажњење, него је то нешто много горе. То је она злонамерност, она препреденост, да од добра начини зло, само да постигне своје посебне смерове на штету читавога народа.

Према тој препредености, према тој злонамерности, има српски народ један значајан израз, да жигоше такве намере, а тај је, да ономе, који природно и правилно схваћање ствари хоће да изврће, казује: хоће да соли памет.

Изволите доказати Србину, да тим, ако призна, да су Срби и Хрвати један народ, престаје бити Србином! Србин здрава разума увек би такву мудрацу рекао: „Немој ти мени солити памет!“ А исто би тако и честит Хрват рекао какву подмуклу Франковцу: „Окај се ти мене! Ја знам, да сам Хрват, а зато, што смо ми са Србима један народ, не престајемо бити Хрвати и Срби“.

Онај радикалски „мудрац“ у новосадском радикалском листу доцкан се сетио, да доказује, како Срби и Хрвати нису један народ. То питање су давно пре њега решили мало друкчији људи, него што је данашњи радикалски вођа.

Он као да говори деци или каквим гимназистама, који још нису проучили повест Срба и Хрвата па још не знају, шта је повест начинила од једнога народа, да је добио и морао добити два имена, ма да говори једним језиком.

Коме није познато, да су Хрвати били подложени западној а Срби источној култури и свему оном, што је по повесници скопчано било са тим двема, једна другој противним културама? Па коме није познат развитак и утецај западне и источне цркве, који је у Срба и Хрвата не само упливисао на народно им биће, него готово исцрпљивао народно биће једних и других. Па према свему томе је ли чудо, што се у Срба и Хрвата створиле и морале створити противности? Но хоћемо ли за то од једнога народа градити два народа?

Напротив оно, што је повест покварила у јединству једнога народа, што је верски фанатизам могао да изопачи, то ваља родољубиви синови једнога народа да поправе па да одстране оне противности, које су повесничким неудаћама створене у једном те истом народу.

Кад би данас у Мађара когод хтео да гради два народа међу Мађарима католицима и калвинима, тога би држали за безумника.

Знамо ми врло добро, да је повест Хрвата и Срба стварала и политичких противности, наиме да Хрвати са својом западном културом хоће да терају политику, која је противна политици српскога народа са народним уједињењем.

Али ту ваља разликовати оно уједињење, које је могуће, и оно, које је немогуће. Ми смо једном рекли: Тројединица наша узданица. Па гледајмо, да у оквиру тога повесничкога и културнога јединства створимо овде државне установе, које би одговарале државништву, уставности и слободи укупнога нам народа, Срба и Хрвата, а оставимо нашој браћи онде на Балкану, да они створе себи своје државно уједињење. Шта ће пак бити у будућности, то оставимо повесничком развитку!

Прави је политички неморал, права поквареност, кад у овом и по Србе и по Хрвате критичном положају хоће да се раздваја оно јединство, које постоји или које би треба ло да постоји међу Србима и Хрватима. Нема што поквареније, него кад овдашњи радикалски орган може да пише чланке о том: како се зовемо? То је управо: солити памет и Србима и Хрватима. Та зваће се свако као и до сад: Србином и Хрватом, али за то не мора порицати народно јединство.

У оном тренутку, кад би у Бечу и Будимпешти било најповољније, да се народно јединство међу Хрватима и Србима сасвим раскине, у том тренутку писати, да су Срби и Хрвати два различна народа, то је највећи политички неморал. Та барон Раух баш је за то и постављен у Загребу за бана, он је за то и постао експонент мађарске владе, да настоји на томе, да народно јединство међу Хрватима и Србима не отме маха, него да се у свима приликама раскида, а за ову сврху најприкладнији се показаше у Хрвата Франковци а у Срба радикали.

Шта вреди држање радикала против Рауха, тек сада, пошто су притегли и радикале у томруке, а особито, од кад је невино допао томрукâ и њихов првак др. Жарко Миладиновић, кад се зна, да су до скоро радикали били Раухови савезници, кад су као Раухови савезници пролили српску крв на Удбини, кад и онда, кад пишу против Рауха, они стоје у савезништву са Рауховцима при изборима за жупанијске скупштине?

Па није ли то: солити српском народу памет, кад се пише против Рауха, а све се ради у корист Рауху, па се потпомаже главна Раухова сврха, да се од једнога народа, Срба и Хрвата, начине два народа, па да се народно јединство сасвим раскине.

Па оно, што радикалски вођа пише против родољубиве српске самосталне странке, то већ превазилази безочност у најодвратнијем облику.

Чуј, српски народе, па се крсти од чуда! Радикалски вођа пише од речи до речи ово: да није самосталаца и њихове политике, не би ни дошло било до овакове (велеиздајничке) парнице. Они су ту парницу изазвали својим **поклецавањем**.

Такову увреду, такав инсулт бацити у образ самосталцима, за ово нема речи, којима би се то доста жигосало. О оним самосталцима страдалницима и патницима, који скоро годину дана чаме у загребачким томрудима, о онима, који су посебице бачени у томруке за то, што припадају српској самосталној странци, о истима казивати, да су изазвали »велеиздајничку« парницу, да „поклецавају“ Рауху — за ово нема речи, да се такво што жигоше. То је крајња поквареност. Мисли ли збиља радикалски вођа, да безочност може ићи и тако далеко, да се и тим начином може солити памет српском народу?

Да, Срби и Хрвати су један народ са два имена. То су доказали први људи, први научници у Срба и Хрвата. Зваће се и од сада, као и до сада, Срби и Хрвати својим именом: Србин Србином, а Хрват

ЛИСТАК.

РОБИЊА.

Хумореска.

Кад год се сетим свога пријатеља Ђуре Кадића, свагда зажалим, што га нису познавали покојни Змај и Абукавем. Ај, ала би им тај дао био красне грађе за њихова пера! Рекнем ли, да је био права добричина, онда се приближим истини само тако, ако га упоредим са јагњетом, које је истом дошло на свет. Могао си га обвити око прста или, боље речено, он се сам обвијао око њега, наиме око прста, који би се пружио према њему. Био је сушта попустљивост и доброћудност те није могао имати другог мишљења, него само оно, које је ко заступао пред њим. Ни муви не би био смео рећи, да нема право. А уз то је спољашње изгледао као Краљевић Марко, људескара са црним дугачким брцима, који су импоновали и пуноћом.

Но очи су му некако необично биле благе, а у њима се огледао сав његов карактер. Дете, кад би се поплашило његова горостасног лика, ваљало је само да му погледа у благе очи па га је онда слободно могло чупати за исте оне бркове, од којих се мало час готово преставило.

Разуме се, да је Ђура Кадић са толико своје мекоће и поводљивости био наковањ. Чекић никако није могао бити, па да га је ко случајно употребио као чекић, он би се, састајући се с наковњем, пустио, да га наковањ сатре у млево, место да он лупи по њему. Сав свет је на зло употребљавао његову доброту. Тâ и онако свет слабо уме да цени такав карактер. Бар га је свако исмевао, ма да су га при свем том сви волели.

И природа се нашалила с њиме. Том човеку, који није имао ни трунка енергије и отпорне снаге, дала је радњу. Као ђаво од крста бегао је испред вигеца, који нису били довољно доброћудни, да штеде његову слабост. Њега су руководиле муштерије и ти вигеци, а уз њих и особље му: три контоаристе и пет помоћника.

Једаред је само свог века Ђура Кадић извео своју вољу, а то је било баш у оном случају, који је изазвао највећу несрећу у његову животу. Неко младо женско чељаде ванредно вита стаса увртило себи у главу, да по што по томора поћи за Ђуру Кадића. Сав свет је Ђуру одговарао, да не узме ту танковијасту цуру. Говорили су му рођаци, пријатељи, па чак и њени сродници, да је цура болешљива, нервозна, јогунаста, своје главе. Сви су му то казивали, али се он држао своје одлуке, ако се у опште тај појам могао и смео применити на њ.

Наравно дх се одмах одрекао свакe удобности и спокојности у животу, чим је пред олтар одвео, своју верну љубу. Већ за медљаних је дана јако био охроноуо добри Ђура Кадић. Брци му се спустили некако брижно и тужно а на челу се створиле две дубоке боре. Срео сам се с њим на улици а нисам морао ни питати, шта је узрок те је тако опао.

— А ко ти је и рекао да се жениш, кукавни човече? рекао сам му милостиво. Сав те је свет одвраћао. Што си је узео?

— Е, па она је тако хтела по што по то! одговорио ми је он снуждено.

Тако је то! Она је тако хтела. Сад ми је све било јасно. О њему није било ни говора.

— Одмах с почетка ваља да станеш на своје ноге! станем га саветовати. Имаш ли ти кључ од капије?

— Кључ од капије? Немам. Све кључеве носи моја жена о котуру. Знаш, то тако мора бити у уредној кући.

— Јадни човече! Жао ми те је. Сав ћеш се уплеснивити. Сва ти је срећа до сад била вечером она чаша две пива, а сад у опште више и не долазиш међу нас. Вечерас ћу доћи по тебе.

Он устукне уплашено.

— Ја . . . ја сам постао антиалкохолиста.

— А од кад то?

— Од како сам се оженио.

— Аха! Е па онда ћу свакако једаред доћи до тебе, да те походим.

Хрватом, па не ће кварити јединство свога народа.

Али каквим ће се именом звати радикали, каквим именом њихов вођа?

То име биће таково, да ће га повесница знати жигосати црним словима, као све непријатеље свога народа.

⊙

„Велеиздајничка“ парница у Загребу.

(Сто и трећи дан расправе,)

На почетку расправе у суботу, 11. (24.) о. м., др. Миладиновић ставља предлог, да се добаве преслушни записници гђе Милене Миладиновићке, солицитатора Поповића и Јована Радивојевића, које је преслушао војни аудитор, сатник др. Корајзл, па да се ти записници предоче сведоку Настићу, надаље да се набави записник о преметачини код сестре гђе Миладиновићке, код Зденке баронесе Гринерове, и то на основу §. 2. казненог закона. Предлаже надаље, да се позове као сведок фотограф Фирст из Руме. Вели, да ће ови докази посве оборити исказ сведока Настића, па ће се доказати, да гђа Миладиновићка у опће није могла дати фотографије Настићу, јер је фотографија била у ковчегу, који се налазио у теретном вагону. Нека се позову стручњаци, који ће установити, да на фотографији у опће нема бомбе. — Држ. одв. се осврће на овај предлог, па се у целости противи предлогу дра Миладиновића, јер да се тиме не ће доказати ништа. — Др. Миладиновић осврће се на говор државног одветника па вели, да ће Милена Миладиновићка исказати пред овим судом истину, као што је у вагону рекла Настићу. Даље вели, да оптужба зна и оно, што ће сведоци исказати. Како да Настић зна интерне ствари дра Жарка Миладиновића, а његов солицитатор Поповић, који је код њега већ 8 година, да не зна ништа? Фотограф Фирст ће доказати, да је оно у руци шибичњак, а не бомба, која ће за трен експлодирати и раскомадати Аустрију. Сам Настић уза сву своју стручњачку вештину у прављењу бомби није могао ни са 100 повећала наћи експлозивна материјала у оној бомби. — Држ. одв. поновно говори, те се нарочито противи преслушању фотографа Фирста, јер да он није намештао слику. Дакако да се противи предлогу дра Миладиновића у целости.

Суд се на то повлачи на већање, после којег председник објављује, да је сенат створио закључак, да се предлог дра М. Миладиновића у целости одбије и то с разлога тога, што би целим предлогом било говорено о стварима, које се тичу дра Жарка Миладиновића, против кога војни суд води истрагу. — Др. Миладиновић: Улажем ништовну жалбу.

Председник на то подељује реч дру Душану Поповићу, да испитује сведока.

Др. Д. Поповић пита га, од када се бави револуцијоналном идејом. — Настић: Од почетка 1906. године. — Др. Поповић га даље испитује због страјка у Сарајеву, па га пита, да ли је на скупштини социјалиста том приликом говорио, нека се они не задовоље страјком, него нека се сложе са Србима, па да онда пређу у отворену револуцију. — Настић то пориче. Вели, да је био на том састанку са дром Лазом Димитријевићем, али они су били мирни посматрачи, те нису ништа говорили. — Др. Поповић: Ја не тврдим ништа, јер нисам тада био у Сарајеву, али мени је то исказао неги Таусиґ из Сарајева. — Настић вели, да су са те скупштине протерали тога Таусига, а они да су га »исбуксирали« из свих социјалистичких организација у Саријеву, па да он на њега зато мрзи. — Др. Поповић даље вели, да је на тој скупштини неки фотограф Обилић говорио, нека би се на војску бацале бомбе. — Настић вели, да о том не зна ништа, тек признаје, да је тај фотограф добио 4000 К. — Др. Поповић: Тај исти Таусиг вољан је пред овим судом под заклетвом потврдити, да је тај страјк био од босанске владе радо виђен, јер су га хтели приказати као подупиран из Србије. Зато и јесте, што сте и Ви рекли, тај страјк, премда опће раднички, носио српски карактер. У томе правцу се је изјавио у делегацијама сам министар за Босну и Херцеговину. — Настић приповеда, како је он са Шпиром Боцарићем ишао у Зеницу, када је тамо букнуо штрајк. Када су онамо дошли, ухапсили су их и одвели на полицију, где су остали до 3 сата у ноћи, а онда су их вратили у Сарајево. То је тада Клофач изнео у делегацијама. Коначно изјављује, да он томе Таусигу не верује ништа, што се тиче страјка. — Председ.: Али већ је тога страјка доста. — Др. Поповић: Исти овај Таусиг био је 4. септембра 1908. год. позван неким послом влади, па му је онде управитељ Херман рекао између осталога, да је страјк радника 1906. био инсциниран из Србије. — Држ. одв. вели, да то овамо не спада. — Председ. вели, да је већ два-три пута хтео отклонити питања, али је сведок рекао, да жели одговорити. — Др. Поповић: Да видите, да је обрана лојална, ја више не ћу у том правцу ставити питања. Јесте ли Ви са неким Душаном Бабићем обилазили српске куће и дућане па позивали на демонстрације? — Настић гледа у председника, који отклања то питање. — Др. Поповић предочује сведоку, да се је др. Лаза Димитријевић изјавио пред неким суплентом Свет. Стојановићем: »Настић мени не може ништа, него рећи, да сам ја писац брошире »Језујите у Босни«, па да ме др. Стадлер тужи. Даље му предочује, да Грга Лесић пише: »броширу није писао он, него један доктор медицине«. — Настић на то одговара, да му је др. Лаза Димитријевић заиста помагао и да је он до Лесићевих докумената дошао преко дра Димитријевића. — Др. Поповић пита, да ли је пре ове брошире била састављена друга једна брошира, која је остала у рукопису. Ту се је радило о истом, само нема толико докумената. Предочује Настићу рукопис те брошире, па га пита, да ли знаде, чији је то рукопис. — Настић: То је писао Шпира Боцарић. Даље вели, да је он замолио Боцарића, који је живео чак у Млецима и даље, па зна историју политике језујита, да му мисију језујита напише, а то му је овај и учинио. То му је служило за трећи део брошире »Језујите у Босни«. — Др. Поповић предочује сведоку, да у том рукопису има још два различита рукописа. — Настић вели, да је други рукопис писао он, а трећи др. Лаза Димитријевић. — Др. Поповић предлаже, да се прочита овај саставак Шпире Боцарића: »Политикер«, да се тако види истоветност са III. делом брошире: »Језујите у Босни«. — Држ. одв. се не противи предлогу. — Предс.: на то одређује, да се чита »Политикер“, но Настић моли, да би се читала најпре брошира „Језујите у Босни«, чему се удовољава. За читања се види много сличности између једног и другог. — Др. Поповић: Зашто сте употребили ове мисли Шпире Боцарића, ма да се ту ради о чисто политичким стварима, а не о језујитама? — Настић: Ја сам мислио, да ће ми Боцарић написати историју језујита, па када ми је ово написао, ја сам и то употребио. За ту броширу сам најпре хтео употребити наслов: »Политикер«, али сам после узео »Језујите у Босни«. — Др. Поповић: Ви сте дакле најпре хтели употребити сав саставак Боцарићев, који носи Ваш наслов: »Политикер«. — Настић: Јесте. — Др. Поповић: Према томе постоји у јавности мишљење, да сте имали намеру посве другу. Држи се, да сте Ви хтели са рукописом Боцарићевим посве нешто друго, да сте хтели употребити га у посве другу сврху. — Настић то одлучно пориче. — Др. Поповић: Ваши присни пријатељи држе, да сте Ви хтели доћи само до рукописа Боцарићева, па да га употребите, као и револуцијонарни статут. — Настић: Охо! Тако? (Немир и кретање у публици.)

Председник на то одређује кратак одмор.

После одмора се Настић осврће на извод дра Поповића. Вели, да је замолио, да се обустави даље читање рукописа Шпире Боцарића за то, да се не губи време, па »констатира«, да у даљем течају његове брошире »Језујите у Босни« имаде много политичких изјава разних политичара. — Др. Поповић вели, да у брошири није могао изнети других изјава, пошто такових нема, а постоји само једна, и то изјава Шпире Боцарића. — Настић вели, да је та изјава Шпире Боцарића била у разним српским листовима. — Др. Поповић: Ја Вам признајем, да је овакових изјава било много у нашој штампи. Али Ви сте пренели из Боцарићеве изјаве оно место, у ком се говори о доласку краља Петра Карађорђевића на српски престо, те о слози Срба и Хрвата у Хрватској. Ви сте из разговора са Боцарићем могли увидети, да он нема ни појма о језујитској политици, што се и види из тога саставка. — Настић: Он је то писао можда мамуран. Даље одговара, да се он тачно не сећа, када је вратио Боцарићу тај рукопис. — Др. Поповић: Ја ћу Вас подсетити у сећању. Нисте ли Ви у администрацији »Дана« имали поверљиво место, камо сте спремали своје ствари? — Настић: Јесте. — Др. Поповић: Нисте ли Ви можда онамо спремили и статут? — Настић: Јесам. — Др. Поповић га за тим пита о његову преласку у Србију и повратку натраг у Босну. Пита га, да ли се што променило према њему након повратка, јер је пре био прогоњен. — Настић вели, да му је неки Мирослав Убмајер писао, да босанска влада не ће против њега поступати ни против заплењене брошире »Језујите у Босни«. Уједно га је замолио, да би се за њ заузео, да дође у Србију. — Др. Поповић: Зашто сте Ви веровали Убмајеру и ко је тај човек? — Настић вели, да би се то најбоље сазнало, кад би се он овамо позвао на расправу. — Др. Поповић: Реците у кратко, да је ноторно, да Убмајер стоји у свези са босанском владом. — Настић: Јесте — Др. Поповић: Сада, да ли је Вама писао то Убмајер, или Ваша мајка? — Настић вели, да се сада не сећа. — Др. Поповић: Како је он знао за Вашу адресу. — Настић. Та ја сам становао у „Балкану“. — Др. Поповић: Дакле тај Убмајер, који има веза са босанском владом, знао је, да сте Ви у Београду, знао је за Вашу адресу. — Настић вели, да на то мора дати изјаву. Вели, да му је Убмајер писао у Београд, нека би му преко Јаше Ненадовића прискрбио неку синекуру у Србији за његове заслуге око ослобођења Срба. Гогине 1875. развио је Убмајер социјалистички црвени барјак и војевао у северној Босни. Тада је к њему дошао кнез Петар Карађорђевић, кога је он упитао, нека се изјави за 24 сата, да ли је дошао војевати као обични борац. или као претендент на босански престо Кнез Петар је тада побегао. Ту је датирао лоши утисак Убмајера на краља Петра. После је отишао у Србију, а када онде није могао остати. вратио се у Сарајево, где му је Калаји дао неку синекуру, па је он на том свом месту код владе много помогао нашем народу у Босни. Убмајер је хтео, да старе дане проведе у Србији, па је мене молио, нека га препоручим и нека се за њ заузмем код србијанске владе, да онде добије неко место, да у миру проживи старе дане. — Држ. одв. вели, да би том приликом било згодно, да изнесе сада историју свог познанства с тим Убмајером. — Настић вели, да му је драго, што је то изнесено, па вели, да је за штрајка неки Петар Бошарац говорио, да је њему помогао Убмајер, па су се онда с тим човеком упознали. — Држ. одв.: Ви сте га само као млађи човек старијега упитали за савете? — Настић: Да, — Др. Поповић даље испитује Настића о Убмајеру а онда председник у три четврти на 12 одређује одмор од по сахата.

После одмора наставља

Др. Поповић: Како то, да се на Вас обратио Убмајер, да га препоручите краљу Петру? — Настић: Не краљу Петру, него његову знанцу. — Др. Поповић: Дакле тако! То ми је драго, да сте сами признали, да влада неко мишљење, да човек у Србији не треба бити висока положаја, да за кога исходи протекцију. Даље пита, када се је обратио Убмајер на људе у Србији, да буде примљен у Србију. — Настић одговара, да Убмајер стоји са Николом Пашићем у кореспонденцији, па да имаде Архив. Он је 1903. год. хтео доћи у Србију, па се обратио на Пашића, али није успео. — Др. Поповић: То је интересантно. Он преко Николе Пашића не успева од 1903. године, да га приме у Србију, па како то, да се он 3 године након тога баца под окриље Ђорђу Настићу, који први пут иде у Србију, да га онде препоручи краљу Петру? — Настић: Не краљу Петру, него код знанаца. Даље одговара, да се са Убмајером дописивао и да је Јаши Ненадовићу показао оно писмо, у коме Убмајер моли, да га приме у Србију. Вели, да су му пред одласком из Србије рекли, да за човека, као што је Убмајер, не може бити говора о намештењу у Србији. — Др. Поповић: Па како то, да Србија са тако великим диспозицијоним фондом не може да прими тако заслужна, као што сте Ви рекли, човека за српски народ, као што је то Убмајер? Пита сведока, да ли му је познато, да се у Хрватској слабије плаћају чиновници, него у Босни, а у Србији још лошије, него овде. — Држ. одв.: Не вређајте Србију! Ја сам јуче добио једно писмо из Београда, у ком ме псују што сам рекао, да онде часници не добивају редовно своју плаћу. — Др. Поповић: Сретне ли Србије, да ви након овога процеса почињете њу бранити! (Смех). — Настић даље приповеда, да је он рачунао, да ће за тог српскога патријоту Убмајера наћи у министарству спољашњих послова какву синекуру, да ће се наћи за њега који динар, јер је он то заслужио. — Др. Поповић: Дакле Ви сте већ тада упознали вредност динара? (Смех). — Настић вели, да он није мислио наћи овом човеку службу, него само синекуру, јер је ваљан српски патријота. — Др. Поповић: Ја не знам, да ли револуцијонарни статут прописује, да се награђују људи, који стоје у свези и које плаћа босанска влада. — Настић: Ту не улази статут ни најмање. — Др. Поповић: Ви сте рекли, да Убмајер није хтео бити никакав чиновник ни часник, него је хтео, као и у Босни, уживати синекуру, па како онда то, да нисте Ви код пријатеља израдили, да тај стари борац за српску слободу дође у Београд, па да заједно с Вама поради на револуцијонарном статуту за ослобођење српства? — Настић: Ми о томе нисмо ни мислили. У осталом ја се бојим, да би тај човек могао настрадати, и мени је неугодно, да о њему говоримо. — Др. Поповић: Не ће настрадати, не бојте се! — Настић: Обећајте ми, да ћете у мађарском сабору поднети интерпелацију, ако овога човека босанска влада отпусти. — Др. Поповић: Обећајем с драге воље. Тек мени пристоји право, да сам саставим интерпелацију и да је самостално образложим! (Грохотан смех).

Предс. одређује одмор од по сахата.

(Свршиће се извештај о 103. дану расправе).

НОВИ САД, 14. јула 1909.

— Нису имали коме да се обраћају! У петак по подне била је у просторијама мађарског новинарског удружења „Огхона“ у Будимпешти конференција мађарских новинара, да се саветују о телеграму француских новинара у ствари „велеиздајничке“ парнице у Загребу. Председавао је познати Еуген Ракоши, који рече, да Мађари нису криви тој парници и да се мађарски новинари не могу уплетати у хрватске автономне ствари, јер тај је процес автономна ствар Хрватске. Предложио је резолуцију, која најбоље показује, да је мађарска штампа одавна заборавила оно многохваљено своје слободољубље. Сада, када треба узети у заштиту 53 невина Србина, сећају се мађарски новинари хрватске автономије и — risum teneatis! — „судачке независности“ у Хрватској!! А ћутке прелазе преко тога, да је мађарски министар-председник назвао Рауха експонентом мађарске владе и да Раух сваки час трчка Векерлу, да прими нова упутства у том процесу. Где је ту онда „автономија“ Хрватске?

Из целе те жалосне резолуције мађарских новинара избија уверење

Још ме ниси позвао ни један једини пут.

— Па дођи једаред! изусти Ђура плашљиво.

— Данас на вечеру? Или ваљда не смеш да ме позовеш?

— Ко то каже? Дођи ти само!

Искрено да признам, рад сам био само да видим, како је код њега. Ништа више. Био сам радознао на госпођу Кадићку.

Одем дакле у вече онамо. Наравно да нисам затекао никакве спреме за мој дочек.

— Мој друг Ђура позвао ме је за вечерас на вечеру! разјасних домаћици, која ме није гледала баш бог зна како умиљато.

Знала је, да сам и ја био један од оних, који су Ђуру одговарали од женидбе, а осим тога је све Ђурине пријатеље сматрала за опаке и покварене људе, који су убитачно утецали на карактер њена Ђуре.

— Тако? одврати она хладно. Ја о томе не знам ништа.

— Онда је зацело заборавио, да Вам каже.

— Мој муж не позива никог, а да најпре не запита мене, да ли ми је право. Жао ми је, али нисам спремила вечеру. Мораћете, господо, вечерати у гостијоници.

— Ако дозволите, с драге воље! Хајде, Ђуро!

— Мој муж никуд не излази без мене.

— Тим боље! Онда ћемо бити тако срећни, да уживамо Ваше друштво.

— Жао ми је, али ја данас немам воље, да идем од куће.

Морално сам дакле био избачен. И доиста ми се учинило, да ће бити најбоље, да одем те да и онако тешки положај свог пријатеља не отештам још већма.

(Наставиће се.)

владина славопојца Ракошија — који је помађарен Чех —, да су оттужени Срби у истину криви. И мађарски новинари, које увек карактерише **ужасна необавештеност** чак и о народносним приликама у Угарској, сви, осим социјално-демократског новинара, примају ту Ракошијеву резолуцију, којом су се ти вајни борци за слободу мишљења **идентифицирали с Бечом и његовом хајком против Срба**, а тој су хајци средства: Раух, Акурти, Кошутић, Франк и њихова легија. После такове резолуције мађарских новинара они одлични Французи ће увидети, да се нису имали коме обраћати.

Овде ћемо споменути, да многи представници угледних мађарских листова нису учествовали на тој конференцији те та резолуција управо и није израз мишљења целог мађарског новинарства. То се, у осталом, види и по писању тих листова о парници.

Једини уредник главног органа социјално-демократске странке „Непсаве“, Кунди, заузео је на конференцији хумано и правилно становиште у овој ствари. Он изјављује, да се он предложеном закључку не може придружити, пошто је ово политичка парница, а у политичкој парници има штампа задаћу, да се заузме за ствар и да ју критикује. Ову пак политичку парницу је спровела хрватска влада барона Рауха **са мађарском** владом. Зато је штампи дужност, да заузме становиште против влада, које овакав процес инсценирају. Он, као уредник социјал-демократског листа, одбија предлог председников, пошто се не ради ту о каквој строго судској ствари, него политичкој, која је наметнута. Он предлаже, да се изрази **згражање** над инсценацијом овакових процеса. Спомиње и Драјфусову парницу која је **сасвим истоветна** са садањом српском парницом у Хрватској. **А онда је цела мађарска штампа устала на обрану Драјфуса** и живо бранила слободу. **Зашто сада не устаје мађарска штампа на обрану исто такове неправедне ствари?** Предлог председника Ракошија није за друго, него да осигура и учврсти оне, који су ту парницу инсценирали.

Да, да! Један Чивутин, артиљеријски капетан у француској војсци, Алфред Драјфус, био је тако прирастао за срце мађарској штампи, да је кроз толике године, док је јеврејски кагал извлачио Драјфуса из сумње издаје отаџбине, та мађарска (recte: чивутска) штампа дизала је дрвље и камење на Француску, на њено судство, на њен генерални штаб. Да, али ту су за леђи били **милијони** јеврејске „Свеопште Алијансије“, а ови су имали **моћ, силну моћ**, да и почивућену мађарску штампу задобију за кампању у корист Алфреда Драјфуса, а против Француске. Ма пропала цела Француска, само нека се Драјфус спасе!

И он је спасен, јер је он — Чивутин. И јер су за њ радили јеврејски милијони. А Француска је из темеља уздрмана због једног Драјфуса!

А она **53 Србина** у Загребу? Ех, та то је **пука сиротиња**, то су „Раци“. Ти су криви, што су живи. Е, па на вешала с њима, кад су носили капе са °|° и чутуре са српским натписима!

Тако ваљда мисле они, што су гласали за резолуцију Еугена Ракошија. Срећом, не мисле тако прави Мађари и ови би бар требали да уклоне срамоту, која је Ракошијевом резолуцијом нанесена добром гласу Угарске.

— Бранитељ др. Будисављевић осуђен је на 8 дана затвора, непретворива у глобу. У седници од понедељника велеиздајничког процеса довикнуо је држ. одветник Акурти према бранитељима: „Кад бих ја изнео моје информације, многи бранитељи не би били међу бранитељима!“ На овај изазив одговорио је др. Будисављевић парафразом Акуртијевих речи: „А кад бисмо ми изнели наше информације, не би државни одветник седео на своме месту!“

Због тога био је од сената одмах кажњен на 100 Круна глобе, а на предлог државног одветника била је заказана расправа, која се је већ у суботу држала код кот. суда у Загребу од 5 сати по подне до у ноћ. Др. Будисављевић је **осуђен на 8 дана тамнице**, непретвориве у глобу.

Против осуде уложен је призив.

Ту је суд веома брзо „уредовао“, а на тужбе оклеветаних првака хрватско-српске коалиције ни после годину дана нема рочишта! Види се, да у Хрватској и Славонији нема правне сигурности.

— »Цајт« о »велеиздајничкој« парници. Бечки лист „Цајт“, који се не одликује баш великом љубављу према Словенима, пише о загребачкој „велеиздајничкој“ парници и о закључку будимпештанских новинара, те вели, да су будимпештански новинари на врло лак начин одговорили својим париским колегама. Није исправно, кад будимпештански новинари веле, да они немају апсолутно никаква уплива на ток загребачке „велеиздајничке“ парнице, јер — вели лист — само један миг из Будимпеште бану, а тај одважни и ресолутни господин државни одветник је с места постао врло мален. Тиме би се и цела парница брзо свршила. Загребачке оптуженике могу само због тога оптужити, што су своје мњење слободно изјавили, но то на целом осталом свету није кажњиво. Какав утисак та парница у иноземству чини, може се најбоље из познате ноте француских новинара видети.

Политички преглед.

— Седница угарске магнатске куће. У суботу је магнатска кућа одржала седницу, коју је отворио председник гроф Дежефи и у којој се прочитао краљевски рескрипт од 7. о. м., што је у заступничкој кући угарског сабора већ био промулгисан а садржи поновно именовање Векерлова коалицијоног министарства. Магнати су краљевски рескрипт саслушали стојећки, па су га онда са хомагијалним страхопоштовањем узели на знање. Председник је одмах за тим затворио седницу. Од министара су у овој седници били: Векерле, Гинтер, Јосиповић и гроф Аладар Зичи.

— Ново француско министарство. За министарством Жоржа Клемансоа дошао је у Француској нов кабинет, којем је на челу Аристид Бријан. Нови је кабинет састављен овако: Бријан је узео унутрашње послове и просвету, Барту је добио правосуђе, Пишон иностране послове, Кошери финансије, Домерг наставу, Миљран јавне послове, Жан Дипи трговину и индустрију, Рijo пољопривреду, Труљо насеобине, Вивијани радништво и социјалну бригу, генерал Брен војништво а адмирал Бул де Лапејрер марину. Нови се кабинет јуче приказао комори.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 14. јула 1909.

— На »Заставу« наишло беснило. Овладали су псећи дани у Новом Саду. То се јасно види и по »Застави«, на коју је наишло беснило услед ове силне омаре. У том беснилу покушала је да уједе наш лист, али јој то није пошло за руком. Да је »Застава« сасвим полудела, види се и по том, што она бунца, е »Браник« »напада поштене људе«. Ми знамо, да деремо образину са лица радикалских опсенара, а у **поштене** људе »Браник« никада није дирао. Ако »Браник« врши своју дужност, кад српску јавност обавештава о **лагаријама** и **швиндлерајима** заставашке клике и котерије, која је гнусно издала српски народ, то не значи, да ми »нападамо поштене људе«. Тā поштених људи у »Заставиној« котерији ни **нема**. То та банда не ће доживети, да јој честит српски свет призна, да и једнога има поштена човека у њој. Поштени Срби не раде оно, што ради Нечастиви и његови телићи.

Иначе, кад је овима запело око и за чурушки рит, добро би било, да оду мало и у тај рит на пашу. Автономну ливаду у Карловцима су радикалске гладнице и онако сасвим обрстили. Треба народ да и изближе позна »Заставину« телад, јер можда ће коме од њих пасти на ум, да се истакне за посланичког кандидата у Шајкашкој, кад »предусретљиви« Деме Мушицки добије од Шајкаша пакрачки декрет.

— Посрбио презиме. Сомборска »Слога« јавља ово: »Пакањи Жига, овдашњи месар, који је пре неколико година мађаризирао био своје име, пошто се покајао због овог својег бесмисленог и преухитреног дела, после многе неприлике и тешкоће, добио је ове недеље дозволу од министарства, да може своје старо и лепо српско име поново употребљавати, те тако се поново зове: Живко Јањатовић«.

— Исправак. У уводном чланку у 151. броју »Браника« под насловом »Не ће у Будимпешту«, у другом ступцу у четвртом зачелу од доле, изостале су речи »против Словака«, те тако дотични став треба да гласи: ».... који због поступка државне власти у Угарској против Словака отказаше такођер посету« итд.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— Грофовски скандал. Двадесетгодишњи гроф Кароль Зај, син грофа Николе Заја и грофице Маргите Кароји, силом је одведен у лудницу уз излику, да је душевно болестан. Отац му се већ три године налази у лудници. Међутим се испоставило, да је млади гроф здрав, али да је грофица хтела уклонити сина, само да сав иметак привуче на себе. Та је манипулација откривена, и против грофице ће се повести судски поступак.

Младога грофа су већ извадили из лудница, а његов отац је као неизлечива луда у лудници.

— Ужасан пожар. Јављају из Ружомберка, да је ономад изгорело село Синовка у ружомберочком срезу. Синовка је имала две хиљаде становника. У четвртак 9. (22.) о. м. после подне у пет сахата избила је ватра услед дечје игре. Становници су били у пољу на раду. Изгорело је 85 кућа и једно дете. Штета је огромна.

НОВИЈЕ.

Цариград, 13. јула. Младотурска странка је одржала конференцију, у којој је расправљала очекивану промену у министарству. Говори се, да се већина изјаснила за то, да садашњи турски амбасадор у Риму Хаки беј постане велики везир.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА«.

Шпањолска и Мароко.

Барселона, 14. јула. Овде и у провинцији проглашен је општи страјк, да би се протестовало против кампање на Мелилу. Над Барселоном је проглашено опсадно стање. И у многим покрајинским варошима избио је генерални страјк. Возови не могу да возе, јер су покидане телеграфске жице.

Успех у пловљењу ваздухом.

Лондон, 14. јула. Блеријо је јуче после подне стигао амо. Становништво га је дочекало одушевљено. Лорд Нортсиф, власник листа „Daily Mail“, дао је у почаст Блеријоту свечан доручак, на којем је било силних гостију и на којем је ратни министар Халдан наздравио Блеријоту. Познати теоретичар пловљења ваздухом Дефорес наменио је две хиљаде фуната стерлинга за награду оном Енглезу, који први прелети преко Канала Ламанша у Енглеској сграђеним аеропланом.

Париз, 14. јула. Летем је рад, да данас прелети преко Канала Ламанша.

Ужасна непогода,

Градац, 14. јула. Прекјуче је на истоку и југоистоку Штајерске падао град, какав се онде не памти. У особном возу, који је долазио из Будимпеште, поразбијани су код Фридаве сви прозори. Путници се морали подвлачити под клупе. Штета износи неколико милијона круна.

Стари радикали у Србији против династије.

Београд, 14. јула. Краљевић Ђорђе је добио у руке писмо данашњег министра грађевина Николе Пашића, који пише главном заверенику Генчићу, да су старорадикали сложни у том, да је за Србију потребна што скорија промена династије и да би за Србију било најбоље, кад би за краља изабрала ког енглеског принца.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. (14.) јулом о. г. ступио је „Браник“ **у трећу четврт** о. г., те с тога отварамо нову претплату за наш лист. Држимо, да је излишно, да нарочито препоручујемо „Браник“ српској читалачкој публици. Наш рад је отворена књига, а да смо на правом путу у борби за права српскога народа, доказ је и **она хајка**, која се са разних страна диже на овај једини независни дневни лист српски у Угарској. У добу, кад су многи т. зв. „родољуби“ отишли под скут данашњим властодршцима у Угарској, „Браник“ је остао непоколебим у свом српском држању, и за то је поднео, а још ће имати да поднесе и велике материјалне жртве. Ваља само споменути, колико је материјалних жртава већ досада имао да поднесе „Браник“ са великим глобама услед пресских парница, које су га задесиле, а од сада ће имати још и веће да поднесе, јер опет има три пресе парнице на врату. „Браник“ не гони само државна власт, него га гоне и несретни српски синови. Већ један сарадник „Браника“ седи у сегединском затвору, а ево ће опет и опет морати да иде у сегедински затвор уредник нашега листа. Нека на ово помисле пријатељи „Браника“ и нека не допусте, да под тешким материјалним, па и личним жртвама „Браник“ клоне.

Као потпуно независну листу према свима и свакоме, »Бранику« је једини извор за опстанак претплата свесне и родољубиве српске публике, коју овим молимо, да се претплати на овај српски лист, за чије усавршење не жалимо ни труда ни трошка

Претплата за „Браник“ остаје стара:

на читаву годину . . . 34 К
„ по године . . . . . 17 К
„ четврт године . . . 8 К 50 п.

а може се претплатити и месечно са 2 К 90 п. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртогодишња 11·50 динара. За све остале стране земље износи претплата 45 К у нашем новцу.

Претплата се шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника.“

У Новом Саду, 1. (14.) јула 1909. године.

Управа и уредништво „БРАНИКА“.

Књижевне вести.

»Бранково Коло«.

Уз наставке из прошлих бројева донео је 28. број овогодишњег »Бранкова Кола« чланчић о великом Илиру Људевиту Гају поводом стогодишњице његову рођењу. Чланчић је написао проф. Милан Георгијевић. Нова је у овом броју и успомена М. М. Ускоковића у облику новеле а с натписом »Жили Дилероај«, од које је овде изашла прва половина. Има и три песме Боже Светомирова Николајевића а стари Живановић наставља осуду Скерлићевих некњижевних облика и барбаризама, сам уредник пак, професор Милан Будисављевић, одговара Скерлићу на његове недостојне нападаје на »Бранково Коло« у »Српском Књижевном Гласнику«. У ковчежићу овога броја је саопштено тринаесто Вуловићево писмо Иларијону Руварцу и много ситнијих бележака о књижевности, уметности, просвети и друштву.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.

ИЗВЕШТАЈ

14. (27.) јула 1909.

Пшеница I. каквоће	—	К	14·10——·—
Пшеница II. каквоће	—	„	13·20——·—
Зоб — — — — —		„	7·50——·—
Јечам — — — —		„	8·40——·—
Кукуруз окрњен		„	7·60——·—

све од 50 кила.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

ДО СКОРА БИЋЕ ГОТОВА КЊИГА:

Др. Александар Митровић

Двадесет година политичке борбе на Приморју

(1880—1900 год.)

Биљешке, успомене и утисци.

Ове биљешке, успомене и утиске Митровићеве доносило је и доноси биоградско Дјело, позната наша ревија. Рад овај, ради своје оригиналности, заинтересовао је све српске кругове, а особито политичке. Књига је подијељена у два дијела. Изнијеће до 40 штампаних табака по 16 страница.

У првом дијелу налазе се ова поглавља: I. Унутрашњи и спољашњи утицаји. — II. Први окршаји. III. Нови избори. — IV. Ни на небу ни на земљи . . . — V. Crescit eundo. — VI. Мала утјеха и велике наде. — VII. Почетак низбрдице. — VIII. Ситна и крупна питања. — IX. Вјера и политика. — XII. Почетак свршетка.

Други дио подијељен је на ова поглавља: I. На бурном мору. — II. У врзином колу. — III. Велика Србија. — IV. С мора и са суха. — V. Душевне и тјелесне тортуре. — VI. Свјетлост у Загребу, помрчина у Београду. — VII. Јуриш на Српство!

Књига биће одштампана и увезана до неколико недјеља. Пошто је одштампана у мало примјерака, позивљу се сви, који се интересују за њу, да пожуре претплатом. Цијена је књизи у меком повезу 6 круна или динара, а у тврдом, елегантном повезу 8 круна или динара.

Претплату прима потписана књижара или сам писац у Книну (Далмација). Поруџбине без новаца неће се ни од кога узети у обзир.

Биоград, јуна 1906.

Дворска књижара
Мите Стајића
у Биограду.

3—3

†

Јављам свима пријатељима и познаницима, да ћу своме незаборављеном супругу

Марку Кнежевићу,

витезу од Соколца, ц. и кр. генерал-мајору у миру

давати

ШЕСТОНЕДЕЉНИ ПАРАСТОС

у суботу 18. (31.) јула у 11 сати пре подне у овдашњој саборној цркви.

Нови Сад, 14. (27.) јула 1909.

Олга пл. Кнежевић
рођ. Јовановић,
супруга.

296 1-4

ОГЛАСИ.

Ц. О. бр. 34./1909.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

Српско-православна црквена општина у Ђурђеву (Шајкашђерђе) издаје на јавној дражби свој бирт на 3 године у аренду у недељу 26. јула (8. августа) после подне у 4 сата у црквеној кући.

Пишманлук је 10% од садашње аренде, која износи 2335 К.

Кауција је $^3/_4$ постигнуте годишње плате, од које своте $^1/_4$ мора бити у готовом новцу а $^2/_4$ могу се дати другим осигурањем.

Арендаш ступа у посед 1. октобра 1909.

Поближи услови могу се код потписаних видети.

У Ђурђеву — Шајкашђерђе, 12. (25.) јула 1909.

Радослав Николић перовођа. **Лука Отић** председник.

296 1—1

Ш. С. 598./през. ех 1909.

СТЕЧАЈ.

У стипендијској закладе **Атанасија пл. Бале** има се почетком школске године 1909./10. попунити једно питомачко место са стипендијом од годишњих 300 Круна.

Стипендије из ове закладе, које су подељене у три разреда по 300 К, 350 К и 400 К, могу се, поред постепеног промицања из нижег разреда у виши, подарити само таквим православним ученицима гимназије, богословије, свенаучилишта или академије, који спадају у опсег српске митрополије карловачке, а који не уживају нити друге какве потпоре, нити пак стипендије, што су установљене истим оснивачем код протестантских наставних завода у Дебрецину, Шарошпатаку и Пожуну.

Сродници оснивачеви имају првенство пред другим молитељима.

Уз молбеницу ваља привити крсни лист, школску сведоџбу, сведоџбу о здравственом стању и о имовним приликама родитеља односно својима. Тако инструјисану молбеницу треба поднети **школском савету најдаље до 1. (14.) августа 1909. године.**

У Карловцима, 3. (16.) јула 1909. године.

ПРЕДСЕДНИШТВО
срп. прав. нар. школског савета.

298 1—2

Др. ЛАЗА МАРКОВИЋ,
лекар
отпутовао је из Новог Сада
на четири недеље дана.
291 3-3

„Српско Братство“

задруга за узајамно помагање,

осигурава посмртнину од К 500 (мало коло), од К 1000 (средње коло) и од К 2000 (велико коло). Браћа Срби и сестре Српкиње од 24. до 55. год. треба (док су још здрави) да се упишу као редовни чланови у ову **добротворну задругу, која се брине и за сирочад својих чланова.**

Имућније Србе и Српкиње молимо, да буду задружни **добротвори** (приложе бар једанпут најмање К 100), **подупирачи** (прилажу сваке године најмање по К 6) или **прилагачи** (прилажу када год хоће и колико хоће). — Чланове прима и сва извешћа даје **Управа** (Zagreb, Ilica br. 7.), па и повереници, где их има.

297 1—1

Ш. С. 599./през. ех 1909.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај ради попуњења три евентуално и више питомачких места у стипендијској закладе Василија Теофановића, основаној пок. Александром Теофановићем из Будимпеште, за приправнике и приправнице српске учитељске школе сомборске, као и једног питомачког места у стипендијској задужбини Томе Зековића, негдашњег грађанина новосадскога, за приправнике српске учитељске школе сомборске.

Стипендија из Теофановићеве закладе износи 50 круна месечно или 500 круна на школску годину, а стипендија из Зековићеве задужбине износи 400 круна годишње.

Молитељи (молитељице) за Теофановићеву стипендију, без обзира на место рођења, морају исправно доказати, да су Срби (Српкиње) православне вере, да су сиромашнога стања, да су здрави и крављим богињама накаламљени. Првенство имају они сродници тестаторови, који исправно докажу, да су у правој линији потомци деде тестаторова Данила Теофановића из Крњаје, било у мушкој било у женској му лози. Ако се два сродника пријаве, који су у истом степену род с тестаторовим дедом, то ће се приход од главнице на исте поделити без обзира, хоће ли тиме поједина стипендија изнети 500 круна годишње. Само ако рођаци не би цео приход исцрпили, имаће права на стипендију и други молитељи.

Молитељи за Зековићеву стипендију морају доказати, да су Срби православне вере, припадници земаља угарске круне, сиромашни, примернога владања, бар веома доброга успеха у наукама и здрави. При једнакој квалификацији имају Новосађани предност.

Ваљано инструјисане молбенице ваља упутити и поднети српском православном народном школском савету у Карловцима најдуже до 1. (14.) августа 1909. и уједно треба у молбеници навести, камо да се достави овопредметна одлука са односним списима.

У Карловцима 3. (16.) јула 1909. године.

ПРЕДСЕДНИШТВО
срп. прав. нар. школског савета.

1—2 299

ШТАМПАРИЈА
ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“

У НОВОМ САДУ
Дунавска улица број 36.

У кући пок. гђе Анке Пајевићке.

Штампарија је снабдевена са најбољим брзотисцима које креће ГАС-МОТОР; најмодернијим словима, орнаментима и украсима.

Препоручује се п. н. публици како из места тако и са стране за израду сваковрсних штампарских послова, као:
ДЕОНИЦА, ДИПЛОМА,
позива на беседе и забаве,
разних трговачких тисканица,
ДЕЛА,
брошира, часописа,
заручница, посетница,
ЈЕЛОВНИКА,
посмртних објава
и т. д.

Нарочито се препоручујемо сл. новчаним заводима за израду
ПОСЛОВНИХ КЊИГА
сваке врсте.

Препоручујемо се славним црквено-школским општинама за израду
домовних, крштених
и посмртних
ПРОТОКОЛА,
годишњих
ПРОРАЧУНА
и т. д.
Све ове послове израђујемо брзо, тачно и чисто.

Сваку поруџбину смо у стању у духу данашње најмодерније технике извести.

ЦЕНА УМЕРЕНА,
ИЗРАДА СОЛИДНА И ЧИСТА.

По жељи наших пошт. поручиоца, израђујемо нарочито **разне позивнице** и остале поруџбе и са основом **(Tondruck)** прецизно и чисто.

С поштовањем ШТАМПАРИЈА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА“.

Власник и издавалац: деоничарско друштво „Браник.“

Штампарија деоничарског друштва „Браника“.